

СТАНОВИЩЕ

на

Съюза на Евангелските Баптистки Църкви в България

във връзка с направените пред Конституционния Съд от група депутати
възражения относно новоприетия Закон за вероизповеданията и запитване на
Конституционният Съд на Република България към СЕБЦ в България
относно същите тези възражения

Писмото от Конституционният Съд на Република България (№ .3/К.Д. №3/2003г.) с дата: 13 февруари 2003г. беше получено в нашия офис на 15 февруари 2003г.

1. Относно чл. 7 ал. 4 от Закона за Вероизповеданията.

Чл.7, ал.4 е в крещящо и тенденциозно противоречие с чл. 6 ал.2 и чл. 37 от Конституцията на Република България. Той представлява недопустима от Конституцията намеса във вътрешните работи на самоуправляващите се религиозни общности и е в противоречие както с демократичните ценности, които обществото ни декларира че споделя с останалия демократичен свят и Европейския Съюз, така и със здравия, информиран, непредубеден и правилно мотивиран разум. Безспорен е дълбоко интимния характер на мотивацията на членовете на религиозната общност при техния религиозен избор. Този доброволен избор означава именно приемане на системата от ценности и правила на съответната религиозна общност, в това число и ограничителните правила, доколкото има такива. В това число например влизат забраната да се работи в събота от Израилтянското вероизповедание и Адвентната църква, забраната за употреба на алкохол от Мюсулманското вероизповедание, употребата на опиати или тютюнопушенето; забраната за проповядване от жени; осъждането на хомосексуализма и др. Факт е, че сериозно застрашаващите живота на гражданите и децата на България наркотици, не са предмет на дейност на визираните вероизповедания и за тяхното разпространение се ползва покровителството на непринадлежащи на вероизповеданията и несъобразяващи се с морално-етичните и верски принципи високопоставени лица в държавата. Съществуват редица канонични принципи, като например безбрачието на свещенослужителите в Католическата Църква или това за висшия клир на Православната Църква, които водят до изисквания, които ограничават в някаква степен някои права и свободи на лицата, принадлежащи към съответното вероизповедание. Тези, които принадлежат към едно или друго вероизповедание, са такива възоснова на личен и доброволен избор и решение, и са свободни, при отказ да приемат подобни ограничения, по всяко време да напуснат съответното вероизповедание. Илюстрация за това е, че Държавата няма компетенциите, нито правото да нареди на Православната Църква или на Евангелските Баптистки Църкви, например, да назначат за свои митрополити, патриарх, епископ или свещенослужител лица от женски пол или

хомосексуалисти. Това е решение, което е от компетенциите единствено на самото вероизповедание. Некомпетентното за нас мнение и аргумент на пропагандаторите на този текст, че това се прави с оглед на “съществуването на религиозни общности, които проповядват култ към смъртта и извършват масови самоубийства, стимулират употребата на наркотични вещества и по принудителен начин или чрез измамни действия принуждават членовете на подобни групи да се лишават от свое имущество...”, правим следното, очевидно и за най-неграмотния и непредубеден гражданин на България уточнение. Дирекцията по Вероизповеданията към МС както и Съдът имат правомощията, компетентността, правото и задължението да реагират и откажат регистрацията на подобни култове или сдружения, ако в своята доктрина или практика те съдържат идеи, които застрашават живота на отделната личност или обществото като цяло. Нещо повече, според законите, отговорността пред тях, в случай на тяхното нарушаване, е лична, а не колективна. Например, аномално би било за известната на цялото ни общество корупция в страната, за злоупотребата със служебното положение, или действия, които са свързани с престъпна и ощетяваща родината ни дейност, извършвани от представители на бизнес организации, сдружения или политически партии, да бъде търсена не лична отговорност на престъпниците закона, а на съответните организации. Подобни биха били действията на държавата и при доказана престъпна или нарушаваща законите дейност дори на народни представители. Абсурдна би била идеята да се смята за ограничаване на личните права например изискването народните представители да гласуват лично и единствено със своите лични карти. Това е изискване на вътрешния ред на парламента и всеки протест би бил демонстрация на непознаване или неразбиране тези правила за работа на парламента. Текстът на чл.7, ал.4 представлява законово игнориране на ценностната система и недопустима намеса на държавата, която е отделена от религията, във вътрешния живот на отделните религиозни общности и представлява неосъзнат или може би напълно осъзнат опит за фактическото им обезличаване. Този смисъл на чл.7, ал.4 от Закона е недопустим от гледна точка на конституционното определение за същността на правото на вероизповедание, неговата особена обществена ценност и фундаменталното му значение за гражданското общество, налагащи и необходимостта от засилената му защита.

2. По отношение чл. 10 ал. 1 и ал.2, и параграфи 2 и 3 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за Вероизповеданията.

Чл.10 отделя специално внимание на Българската Православна църква. В чл.10, ал.1, изречения 3 и 4 се прави произволна, неоснована на Конституцията връзка между традиционния по конституция характер на източното православие като религиозна доктрина и практика и съществуването на БПЦ като юридическо лице. Няма никакво конституционно основание за това, че “изразител и представител” на източното православие “*е самоуправляемата Българска Православна Църква, която под името Патриаршия е правопреемник на Българската Екзархия и е член на Едната, Света, Съборна и Апостолска църква. Тя се ръководи от Светия синод и се представлява от Българския патриарх, който е и Митрополит Софийски*”. Обяснението на определени народни представители, в миналото компетентни по ръководната роля на комунистическата

идеология и атеистичната пропаганда, а днес вече считащи се за компетентни в областта на вярата и църквата и нейни първи защитници, че няма противоречие с конституцията, тъй като “Традиционната религия в Република България е източноправославното вероизповедание”, е крещящо необосновано и необмислено, тъй като не е възможно държавата да определя и дава предписание по какъв начин същото източноправославно изповедание може да бъде представяно или практикувано. Включването в чл.10 от закона на текстовете от Устава и доктрината на Българската православна църква, имащи характера на богословски постулати без каквато и да е легална дефиниция за използваните понятия /поради безспорно теологичния им смисъл/, както и обяснението на някои народни представители, че понеже “законодателят е възприел... да прогласи ex lege правосубектността на БПЦ, то следва тя да бъде индивидуализирана като субект и да бъде посочен реда, по който тя се управлява...”, представлява нарушение на конституционния принцип за отделеност на държавата от религиозните общности и техните институции.

Посочените текстове представляват директно вмешателство на държавата в работите на БПЦ, с което на последната се вмения конкретна структура и ръководство. В този случай не е отчетен динамичния характер на религията и на възможността за развитие на вероизповеданието като религиозна доктрина и практика, както и на вътрешните му правила за структуриране и ръководство, което е естествено право на всяка религиозна общност. Няма никакво конституционно основание и за съществуването на едно единствено вероизповедание с православна доктрина. Толерирането на едно такова вероизповедание, поради продължителността на съществуването му, би дискриминирало нововъзникнали православни вероизповедания, което не се допуска от Конституцията. Например Методистката Епископална Църква е регистрирана със султански указ по време, когато същото източноправославно изповедание официално е под гръцки контрол и юрисдикция. Исторически факт е, че именно представители на Методистката Църква изиграват важна роля за обособяването и регистрирането на Българската Екзархия и самостоятелната Българска Православна Църква. Странно, обаче би било, това да бъде отразено със закон от такъв характер. Повтаря се безумния парадокс от миналото, когато държавата или народното събрание отбелязваха в конституцията ръководната роля на Българската Комунистическа Партия и решаващото значение на Съветската Армия за победата на народната власт. Нещо повече, не е задължително гражданите на България, при всичкото ни и напълно искрено уважение към Православната Църква, да изразяват подобна оценка. Някои например считат, че присъединяването ни към Източната, а не към Западната Църква е това, което донякъде е ощетило държавата ни и е забавило нейното приобщаване към развита и демократична Европа. Исторически констатации и преценки не могат да се пресъздават като действащи юридически норми, независимо от степента на днешната им обществена подкрепа. В едно демократично общество, в което има свобода на мисълта, на съвестта и на правото да се изповядват религиозни или атеистични убеждения, не може да има забранени идеи и забранени тези. Положителната оценка, дадена от държавата на една религия и на едно вероизповедание, безспорно представлява нарушение на принципа на отделеност на църквата от държавата и категорично влияе върху избора на религиозни възгледи от страна на гражданите. Още повече, че трайната

практика на Европейския съд, основана на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, изключва възможността държавата да дава оценки в сферата на религията. Принципът на правния плурализъм, закрепен в Конституцията, решението на Конституционния съд и в ЕКЗПЧОС, прави конструкцията за особения статут на една БПЦ неприемлива.

Според този закон, БПЦ може да си позволи произволен устав и той не подлежи на никаква преценка от страна на държавата – свобода, от която са лишени всички останали религиозни общности. От друга страна, липсата на регистрация /която безспорно има за цел внасянето на безспорност по отношение на представителството/ за БПЦ силно ограничава пълноценното ѝ участие в гражданския оборот, поради възможността за спорове и осуетяване на всякакви правни и фактически действия на вероизповеданието от страна на съперничещи си крила в ръководството. Съгласно чл.8 ал.1 точка 6 от закона, правото на вероизповедание може да бъде ограничено чрез отмяна на регистрацията на юридическото му лице. Тази санкция не би могла да се приложи по отношение на БПЦ, което поставя в неравнопоставеност и дискриминира останалите вероизповедания. Освобождаването на едно от вероизповеданията от задължения, съществуващи за останалите, или пък лишаването му от възможности, съществуващи за останалите, е дискриминационно, т.е. – недопустимо от гледна точка на българската Конституция /чл.6, ал.2/ и ЕКЗПЧОС.

Заявлението на защитниците на закона, че в Търновската конституция “Източното православие се определя за господстваща религия”, е пренебрегване на факта, че според същата Търновска конституция, църквата не е била отделена от държавата, както е това днес.

Предписването от държавата и закона за БПЦ на задължително условие тя да членува в “Едната, Святата, Съборна и Апостолска църква” е отново намеса във вътрешните дела на църквата и на практика я лишава от възможността при определени условия тя да реши да не е част от такава общност, както например тя реши да не бъде повече член на Световния Съвет на Църквите. Във връзка с направените от защитниците на чл.10 сравнения със статута на Реформираната, Лутеранската или Англиканската Църкви в Западна и Северна Европа и Скандинавия, смятаме, че те са напълно неподходящи и неоснователни, тъй като, посочените християнски Църкви имат самостоятелен статут и съответно възможността самостоятелно и съвършено без намеса на държавата да решават въпросите свързани с тяхното членуване или нечленуване в международни религиозни или други организации. Именно тази самостоятелност на Лутеранската и Англиканска Църкви е била важна предпоставка за реформирането на същите, което от своя страна исторически е оказало и позитивно влияние за развитието на съответните страни.

2. По параграф 1 от ПЗР на Закона за Вероизповеданията
Считаме за некомпетентно и неправилно съпоставянето или разграничаването между източноправославното вероизповедание и другите християнски църкви. Самият термин “източноправославно вероизповедание” е погрешен, тъй като

вероизповеданието на православни, протестанти и католици е християнско. На тази основа, самото християнско вероизповедание намира израз посредством различните църковни традиции. Може да се прави разграничение единствено между например християнско и мюсюлманско, и юдейско вероизповедания. Противното говори единствено за и потвърждава непознаването на материята на религиозните общности.

3. По параграф 4 от ПЗР на Закона за Вероизповеданията Нашето мнение е, че не сме съгласни с отменянето на този текст от закона и напълно подкрепяме законовия текст.

От името на Ръководството на СЕБЦ,

П-р Теодор Опренов
Ген. Секретар на СЕБЦ в България

София
27 февруари 2003г.